

Spis treści

Wprowadzenie	11
Dyskurs, dyskurs polityczny i założenia metodologiczne pracy	16

Rozdział I. Podstawy temporalne analizy rzeczywistości społecznej

1. Zrozumieć czas – czas w ujęciu filozoficznym	41
a) Problemy ze zrozumieniem czasu	41
b) Starożytne koncepcje czasu	43
c) Chrześcijańska filozofia czasu	51
d) Filozofie czasu w nowoczesności	57
2. Okiełznać czas – społeczne metody panowania nad czasem	74
a) Indywidualna świadomość czasu	74
b) Elementarne, potoczne wyobrażenia czasu	81
c) Społeczne próby panowania nad czasem	89
d) Inne sposoby okiełznania czasu	100
3. Wyjaśnić czas – wielość czasów w społeczeństwie	104
a) Uwarunkowania badań nad czasem	104
b) Między czasem cyklicznym a linearnym	108
c) Charakter czasu społecznego	115
d) Inne kategorie czasu	128
4. Dogonić czas – świat ponowoczesny	136
a) Nowoczesny zachwyt czasem i przestrzenią	136
b) Globalizacja jako próba opisu nowoczesności	140
c) Oblicza „nowych czasów”	145
d) Lęk, niepewność i czas w ponowoczesności	160

Rozdział II. Czas – ciąg chronologiczny: przeszłość, teraźniejszość, przyszłość

1. Wymiary czasu w potocznej, trójczłonowej koncepcji	169
a) Struktura potocznej koncepcji czasu	169
b) Teraźniejszość – realna orientacja czasowa	174

c) Przeszłość i przyszłość – determinanty rzeczywistości	181
d) Związki między trzema wymiarami czasu	189
2. Pamięć jako podtrzymywanie „czasu wygasłego”	199
a) Różne rodzaje pamięci	199
b) Rola i znaczenie pamięci społecznej	205
c) Pamięć społeczna w okresie gwałtownych zmian społecznych	213
d) Instrumentalizacja pamięci społecznej	218
3. Czas jako podstawowy czynnik zmiany	225
a) Czas a zmiana społeczna	225
b) Aspekty spostrzegania i analizowania zmian	234
c) Zjawisko przyspieszenia tempa zmian	239
d) Konsekwencje gwałtownej zmiany	243
4. Konteksty polskich zmian politycznych	250
a) Podstawy lęku i niepewności w okresie Polski Ludowej	250
b) Stan wojenny a entuzjazm społeczny	255
c) Polityczne formy redukowania lęku i niepewności	262
d) Przyspieszenie zmian po 1989 roku	269

Rozdział III. Główne cechy temporalne rzeczywistości po 1989 roku

1. Wytworzony polityczny czas „wspólny”	279
a) Uwarunkowania powstania czasu „wspólnego”	279
b) Czynniki wpływające na powstanie czasu „wspólnego”	285
c) Podstawowe cechy politycznego czasu „wspólnego”	293
d) Koniec czasu „wspólnego” i próby jego podtrzymania	303
2. Spory wokół przyspieszenia czasu politycznego	310
a) Znaczenie czasu dla bieżącej polityki	310
b) „Przyspieszenie” jako zmiana tempa zmiany	315
c) „Przyspieszenie” początkiem wielości czasów politycznych	325
d) Polityczna gra tempem zmian (przyspieszanie i zwalnianie)	331
3. Tymczasowość – symboliczna definicja rzeczywistości	341
a) Podstawowe definicje temporalne teraźniejszości	341
b) Kontrastowe definiowanie temporalne teraźniejszości	357
c) Tymczasowość – podstawowa cecha teraźniejszości	360
d) Tymczasowość jako okres przejściowy	362
4. Polityczne wykorzystywanie metafor temporalnych	370
a) Znaczenie i „temporalność” metafor politycznych	370
b) Podstawowe metafory temporalne po 1989 roku	375

c) „Transformacja” jako dominująca metafora temporalna	391
d) Pozatemporalne znaczenia metafory „transformacji”	397

Rozdział IV. Czas jako narzędzie walki politycznej

1. Spory wokół czasu trwania reform	403
a) Znaczenie czasu – niedobór i nadmiar czasu w polityce	403
b) Polityczne znaczenie terminowości	412
c) Spory wokół braku terminowości	420
d) Strukturalizacja i wartościowanie czasu politycznego	427
2. Władza czasu przeszłego – polityczne wykorzystywanie przeszłości	436
a) Szybka zamiana elementów pamięci społecznej	436
b) Narzucenie negatywnej definicji czasu przeszłego	444
c) Determinujący wpływ przeszłości na teraźniejszość	450
d) Polityczne działanie – konsekwencje „złej” przeszłości	458
3. Temporalne zwiększanie i ograniczanie społecznego lęku	466
a) Przyczyny lęku i niepewności po 1989 roku	466
b) Polityczne sposoby redukowania i zwiększania lęku	472
c) Czas – narzędzie minimalizowania lęku	484
d) Czas – narzędzie zwiększania społecznego lęku	489
4. Próby zerwania z rozwojem ciągłym	497
a) Uwarunkowania związane z zerwaniem ciągłości	497
b) Pierwsze symboliczne zerwania z rozwojem ciągłym	504
c) Zerwanie ciągłości jako temporalna strategia polityczna	509
d) „IV RP” – ostatnie zerwanie z rozwojem ciągłym	520
Zakończenie	527
Bibliografia	531.
Biogram autora	573